

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِن يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ
 وَ إِن يَعودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ (38) وَ
 قَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَ يَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ
 فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (39) وَ إِن
 تَوَلَّوْا فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعَمَ الْمَوْلَى وَ نِعَمَ
 النَّصِيرِ (40) وَ اعْلَمُوا أَنَّما غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ
 خُمُسَهُ وَ لِلرَّسُولِ وَ لِذِي الْقُرْبَى وَ الْيَتَامَى وَ
 الْمَسَاكِينِ وَ ابْنِ السَّبِيلِ إِن كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ وَ مَا
 أَنْزَلْنَا عَلَى عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّقَى الْجَمْعَانِ وَ
 اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (41) إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ
 الدُّنْيَا وَ هُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَى وَ الرِّكْبُ أَسْفَلَ
 مِنْكُمْ وَ لَوْ تَوَاعَدْتُمْ لِاخْتِلَافْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَ لَكِن

لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ
 بَيْنَةٍ وَيَحْيَى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيْنَةٍ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ
 عَلِيمٌ (42) إِذْ يُرِيكَهُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ
 أَرَاكَهُمْ كَثِيرًا لَفَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأُمْرِ وَلَكِنَّ
 اللَّهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (43) وَ إِذْ
 يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ التَّيَقُّنُ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ
 فِي أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ
 تُرْجَعُ الْأُمُورُ (44)

Say to the unbelievers, if (now) they desist (from unbelief), their
 past would be forgiven them; but if they persist, the punishment
 of those before them is already (a matter of warning for them).
 And fight them on until there is no more tumult or oppression,
 and there prevail justice and faith in Allah altogether and
 everywhere; but if they cease, verily Allah doth see all that they
 do. If they refuse, be sure that Allah is your protector - the best to
 protect and the best to help. And know that out of all the booty
 that ye may acquire (in war), a fifth share is assigned to Allah,-

~~~~~

and to the messenger, and to near relatives, orphans, the needy, and the wayfarer,- if ye do believe in Allah and in the revelation We sent down to Our servant on the day of discrimination – the day of meeting of the two forces. For Allah hath power over all things. Remember ye were on the hither side of the valley, and they on the farther side, and the caravan on lower ground than ye. Even if ye had made a mutual appointment to meet, ye would certainly have failed in the appointment: but (thus ye met), that Allah might accomplish a matter already enacted; that those who died might die after a clear sign (had been given), and those who lived might live after a clear sign (had been given). And verily Allah is He who heareth and knoweth (all things). Remember in thy dream Allah showed them to thee as few: if He had shown them to thee as many, ye would surely have been discouraged, and ye would surely have disputed in (your) decision; but Allah saved (you): for He knoweth well the (secrets) of (all) hearts. And remember when ye met, He showed them to you as few in your eyes, and He made you appear as contemptible in their eyes: that Allah might accomplish a matter already decided and unto Allah are all matters returned.

اے نبیؐ، ان کافروں سے کہو کہ اگر اب بھی باز آجائیں تو جو کچھ پہلے ہو چکا ہے

اس سے درگزر کر لیا جائے گا، لیکن اگر یہ اسی پچھلی روش کا اعادہ کریں گے تو

گزشتہ قوموں کے ساتھ جو کچھ ہو چکا ہے وہ سب کو معلوم ہے۔ اے لوگو جو

ایمان لائے ہو، ان کافروں سے جنگ کرو یہاں تک کہ فتنہ باقی نہ رہے اور

دین پورا کا پورا اللہ کے لیے ہو جائے۔ پھر اگر وہ فتنہ سے رُک جائیں تو ان کے

اعمال کا دیکھنے والا اللہ ہے، اور اگر وہ نہ مانیں تو جان رکھو کہ اللہ تمہارا سرپرست ہے اور وہ بہترین حامی و مددگار ہے۔ اور تمہیں معلوم ہو کہ جو کچھ مال غنیمت تم نے حاصل کیا ہے اس کا پانچواں حصہ اللہ اور اس کے رسولؐ اور رشتہ داروں اور یتیموں اور مسکینوں اور مسافروں کے لیے ہے۔ اگر تم ایمان لائے ہو اللہ پر اور اس چیز پر جو فیصلے کے روز، یعنی دونوں فوجوں کی مڈبھیڑ کے دن ہم نے اپنے بندے پر نازل کی تھی، (تو یہ حصہ بخوشی ادا کرو) اللہ ہر چیز پر قادر ہے۔ یاد کرو وہ وقت جبکہ تم وادی کے اس جانب تھے اور وہ دوسری جانب پڑاؤ ڈالے ہوئے تھے اور قافلہ تم سے نیچے (ساحل) کی طرف تھا۔ اگر کہیں پہلے سے تمہارے اور ان کے درمیان مقابلہ کی قرارداد ہو چکی ہوتی تو تم ضرور اس موقع پر پہلو تہی کر جاتے، لیکن جو کچھ پیش آیا وہ اس لیے تھا کہ جس بات کا فیصلہ اللہ کر چکا تھا اسے ظہور میں لے آئے تاکہ جسے ہلاک ہونا ہے وہ دلیل روشن کے ساتھ ہلاک ہو اور جسے زندہ رہنا ہے وہ دلیل روشن کے ساتھ زندہ رہے، یقیناً خدا سننے والا اور جاننے والا ہے۔ اور یاد

کر وہ وقت جبکہ اے نبیؐ، خدا اُن کو تمہارے خواب میں تھوڑا دکھا رہا تھا۔

اگر کہیں وہ تمہیں اُن کی تعداد زیادہ دکھا دیتا تو ضرور تم لوگ ہمت ہار جاتے

اور لڑائی کے معاملہ میں جھگڑا شروع کر دیتے، لیکن اللہ ہی نے اس سے

تمہیں بچایا، یقیناً وہ سینوں کا حال تک جانتا ہے۔ اور یاد کرو جب کہ مقابلے

کے وقت خدا نے تم لوگوں کی نگاہوں میں دشمنوں کو تھوڑا دکھایا اور ان کی

نگاہوں میں تمہیں کم کر کے پیش کیا، تاکہ جو بات ہونی تھی اُسے اللہ ظہور

میں لے آئے، اور آخر کار سارے معاملات اللہ ہی کی طرف رجوع ہوتے

ہیں۔

ऐ नबी, इन काफ़िरों से कहो कि अगर अब भी बाज़ आ जाँँ तो जो कुछ पहले हो चुका है उससे दरगज़र कर लिया जाएगा, लेकिन अगर ये उसी पिछली रविश का इआदा करेंगे तो गुज़िशता कौमों के साथ जो कुछ हो चुका है वह सबको मालूम है | ऐ लोगो जो ईमान लाए हो, इन काफ़िरों से जंग करो यहाँ तक कि फ़ितना बाक़ी न रहे और दीन पूरा अल्लाह के लिए हो जाए | फिर अगर वे फ़ितने से रुक जाँँ तो उनके आमाल का देखनेवाला अल्लाह है, और अगर वे न मानें तो जान रखो कि अल्लाह तुम्हारा सरपरस्त है और वह बेहतरीन हामी व मददगार है | और तुम्हें मालूम हो कि जो कुछ माले-गनीमत तुमने हासिल

किया है उसका पाँचवाँ हिस्सा अल्लाह और उसके रसूल और रिश्तेदारों
 और यतीमों और मिस्कीनों और मुसाफ़िरोँ के लिए है । अगर तुम
 ईमान लाए हो अल्लाह पर और उस चीज़ पर जो फ़ैसले के रोज़, यानी
 दोनों फ़ौजों की मुडभेड़ के दिन हमने बन्दे पर नाज़िल की थी, (तो यह
 हिस्सा बख़ुशी अदा करो) । अल्लाह हर चीज़ पर कादिर है । याद करो
 वह वक़्त जब कि तुम वादी के इस जानिब थे और वे दूसरी जानिब
 पड़ाव डाले हुए थे और काफ़िला तुमसे नीचे (साहिल) की तरफ़ था ।
 अगर कहीं पहले से तुम्हारे और उनके दरमियान मुकाबले की
 करारदाद हो चुकी होती तो तुम ज़रूर इस मौक़े पर पहलू-तही कर
 जाते, लेकिन जो कुछ पेश आया वह इसलिए था कि जिस बात का
 फ़ैसला अल्लाह कर चुका था उसे जुहूर में ले आए ताकि जिसे हलाक
 होना है वह दलीले-रौशन के साथ हलाक हो और जिसे ज़िन्दा रहना है
 वह दलीले-रौशन के साथ ज़िन्दा रहे, यकीनन ख़ुदा सुनने और
 जाननेवाला है । और याद करो वह वक़्त जबकि ऐ नबी, ख़ुदा आपको
 तुम्हारे खाब में थोड़ा दिखा रहा था । अगर कहीं वह तुम्हें उनकी
 तादाद ज़्यादा दिखा देता तो ज़रूर तुम लोग हिम्मत हार जाते और
 लड़ाई के मामले में झगड़ा शुरू कर देते, लेकिन अल्लाह ही ने इससे
 तुम्हें बचाया, यकीनन वह सीनों का हाल तक जानता है । और याद
 करो जबकि मुकाबले के वक़्त ख़ुदा ने तुम लोगों की निगाहों में
 दुश्मनों को थोड़ा दिखाया और उनकी निगाहों में तुम्हें कम करके पेश
 किया, ताकि जो बात होनी थी उसे अल्लाह जुहूर में ले आए, और
 आख़िरकार सारे मामलात अल्लाह ही की तरफ़ रुजूअ होते हैं ।

~~~~~